

Vergaderjaar 1998–1999

26 435

Wijziging van de Wet voorzieningen gehandicapten in verband met de tweede evaluatie van die wet

Nr. 5 HERDRUK²

BRIEF VAN DE MINISTER VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage, 19 april 1999

In uw brief van 12 februari jl. vraagt de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid mij u uitvoerig te informeren over de ervaringen die zijn opgedaan met de verdeling van de rijksbijdrage aan de gemeenten voor de uitvoering van de Wet voorzieningen gehandicapten (Wvg).

Hierbij ga ik in op het verzoek van de commissie. Tevens maak ik van deze gelegenheid gebruik u de «Kerncijfers Wvg 1997» aan te bieden, waarin de financiële gegevens van gemeenten staan ten aanzien van de uitvoering van de Wvg¹.

De meeste middelen voor de uitvoering van de Wvg worden via het Gemeentefonds aan de gemeenten uitgekeerd. Deze wijze van financieren heeft tot gevolg dat gemeenten in hun begroting de kosten opnemen die zij maken op grond van beleid dat het lokale bestuur verantwoord en wenselijk acht. Daarbij wegen zij het beleid en de uitgaven op dit terrein af tegen het beleid en de uitgaven op andere terreinen. Deze grondgedachte van de decentralisatie van zowel de beleids- als de financiële verantwoordelijkheid voorziet erin dat het lokale bestuur zelfstandige keuzen kan maken binnen twee onlosmakelijk met elkaar verbonden verantwoordelijkheden. De gemeente bepaalt op welke wijze zij invulling geeft aan haar wettelijke taak binnen de grenzen van haar financiële mogelijkheden. De rijksoverheid stelt slechts de wettelijke en financiële kaders vast en zorgt voor de voorwaarden (financieel en bestuurlijk) om die verantwoordelijkheid te kunnen dragen.

In de brieven die ik van gemeenten ontving over de toereikendheid van de Wvg-middelen in het Gemeentefonds worden de twee elementen, beleidsverantwoordelijkheid en financiële verantwoordelijkheid ten onrechte losgekoppeld. De Wvg-middelen in het Gemeentefonds worden benaderd als zou het gaan om een specifieke uitkering. Sinds 1994 worden middelen toegevoegd aan het Gemeentefonds ten behoeve van

¹ Ter inzage gelegd bij de afdeling Parlementaire Documentatie.

² Eerder abusievelijk gedrukt als nr. 9.

de uitvoering van de Wvg, echter in 1997 is de discussie op gang gekomen ten aanzien van overschotten en tekorten.

Over de voorgaande jaren zijn echter ten aanzien van het macrobudget flinke overschotten waargenomen in relatie tot de uitgaven en hebben gemeenten die naar eigen inzichten kunnen besteden. De manier van financiering via het Gemeentefonds biedt gemeenten die vrijheid. Zo ook, om het beleid aan te passen, indien de uitgaven de middelen overstijgen. Het mag dan ook niet als vanzelfsprekend worden ervaren dat bij overschrijding van de budgetten de rijksoverheid deze tekorten compenseert.

De verantwoordelijkheid van de rijksoverheid voor de Wvg is om erop toe te zien dat de in het Gemeentefonds aanwezige middelen in verhouding blijven staan tot de exogene ontwikkelingen die buiten de beïnvloedingssfeer van de gemeenten liggen. Op grond van de uitkomsten van de tweede Wvg-evaluatie, waaruit naar voren is gekomen dat het aantal aanvragen en het gebruik van de Wvg-voorzieningen is toegenomen, heeft het vorige kabinet voor 1998 eenmalig 78 mln aan extra budget voor de Wvg beschikbaar gesteld. Daarnaast is in het Regeerakkoord een extra budget van structureel 50 mln in 1999 oplopend tot 225 mln in 2002 gereserveerd voor gehandicapten en chronisch zieken. Voor 1999 is bij kabinetsbesluit reeds een bedrag van f 25 mln structureel toegevoegd aan de begroting van SZW voor Wvg-doeleinden (woningaanpassingen en sociaal vervoer) en 25 mln aan het Gemeentefonds. De Tweede Kamer is daarover in januari 1999 geïnformeerd (TK 26 213, nr 9). Inmiddels heeft het kabinet besloten voor de jaren 2000, 2001 en 2002 respectievelijk 50 mln, 100 mln en 175 mln toe te voegen aan het Gemeentefonds.

Een tweede verantwoordelijkheid van de rijksoverheid is erop toezien dat de verdeling van de Gemeentefondsmiddelen over gemeenten aansluit bij de kostenstructuur van die gemeenten, zodat deze een verantwoord en onderling gelijkwaardig voorzieningenniveau kunnen bieden. Deze exercitie wordt uitgevoerd door de Gemeentefondsbeheerders in het kader van het periodieke onderhoud van het Gemeentefonds. Zij gaan uit van homogene uitgavenclusters, waarbij de Wvg deel uitmaakt van het cluster zorg. Uit de 2e Evaluatie Wvg is gebleken dat er gemeenten waren met aanzienlijke overschotten en gemeenten met grote tekorten. Deze bevinding is voor het kabinet aanleiding geweest om de verdeling van de Wvg-middelen over gemeenten nader te onderzoeken. Uit dat onderzoek is gebleken dat de tot dan toe gehanteerde verdeling in onvoldoende mate recht doet aan de verschillen in de met de Wvg samenhangende kostenstructuur bij gemeenten. Het vorige kabinet heeft er dan ook voor gekozen de Wvg-middelen op een andere wijze te verdelen. Deze nieuwe verdeling heeft met ingang van 1999 zijn beslag gekregen en is vormgegeven aan de hand van aanvullend onderzoek van de Gemeentefondsbeheerders en advies van de Raad voor de Financiële Verhoudingen (RFV).

In de mei-circulaire 1998 van de Gemeentefondsbeheerders is deze stap toegelicht en zijn gemeenten geïnformeerd over de herverdeling van de Wvg-middelen. Voor het jaar 1998 heeft het vorige kabinet besloten eenmalig een extra budget (het voornoemde bedrag van 78 mln) uit te keren aan gemeenten die in relatie tot de nieuwe maatstaven minder hadden ontvangen in de voorgaande jaren. De herverdeling van de middelen heeft ertoe geleid dat 140 gemeenten een hoger aandeel uit het Gemeentefonds ontvangen en 408 gemeenten een lager aandeel. Het totale herverdeelde bedrag beslaat 75 mln. De herverdeeleffecten per gemeente werden, mede op advies van de RFV, aanvaardbaar geacht door het kabinet.

Ook mij bereiken signalen van gemeenten dat de middelen die zij ontvangen voor de uitvoering van de Wvg ontoereikend zouden zijn. Deze brieven zijn veelal afkomstig van gemeenten die bij de herverdeling erop achteruit zijn gegaan. Zoals ik hierboven reeds heb aangegeven wordt met de nieuwe verdeelmaatstaf, door uit te gaan van objectieve factoren, zoveel mogelijk recht gedaan aan de verschillen in kostenstructuur bij gemeenten. Vanuit die optiek gezien hebben de gemeenten die nu een lager budget krijgen toebedeeld, bij een gelijkwaardig voorzieningen-niveau ook lagere kosten. De systematiek van het Gemeentefonds en de toebedeelde beleidsverantwoordelijkheid van gemeenten laat op dit moment geen andere weging toe.

Vooralsnog gaat het kabinet er vanuit dat de nieuwe verdeelmaatstaf voor de Wvg-middelen recht doet aan de verschillen in de gemeentelijke kostenstructuur en dat bovendien de bij Regeerakkoord beschikbaar gestelde middelen toereikend worden geacht om de toegenomen vraag naar Wvgvoorzieningen te financieren. In de 3e Evaluatie van de Wvg in het jaar 2000 zullen zowel de omvang van het macrobudget als de verdeling daarvan over gemeenten, wederom aan de orde komen. Mochten dan knelpunten worden geconstateerd, dan zal het kabinet in zijn standpunt op die evaluatie nadere voorstellen kunnen doen.

De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
K. G. de Vries